

ABEREEN ARTEAN (ABEREAK-DOT)

Abereak, etxerako ezita dagozan piztiak, maite dodaz nik.

Ez dot aitzu, ez eta iñoz aitzuko be, Txato txakurra: Aundia, ulegorria, zur-inguru txiki ta baltza, buztana ebagita... Txato kateaz lotuta dago ate-aurrean eta kanpotarren bat etxera urreratzen danean, eltzeko irureun neurki inguru egiteko dagoanean, Txato ausika asten da eta etxe aurrera urreratzen danean, kate ta guzti, bira-biraka, ausika isildu barik eta kanpotarra lar urreratzen ba'da bere agin zorrotzak sartzen dauz. Baiña ori jazo baiño lenago, kanpotarra ezaguna ba'da, aitak edo amak katetik oratuta atzeratu egiten dau Txato, kanpotar ezaguna etxera sartu daiten.

Gudaldia izan danean guk guztiok kanpora urten dogu eta Txato etxean geratu da. Gudaldia igaro ondoren etxera etorri gara eta Txato ez dogu aurkitu ate-aurrean. Beste etxe bateko begirategian euki dabe ille bi-inguruan eta gero aske bere burua ikusi dau egunen baten eta arin etorri da bere lengo etxera.

* * *

Negu-aldian ardiak etorten dira gure etxera, Gipuzkoa'ko artzain bat aurrean dala. Pozik ibiltzen naz ardi-tokian ardien artean, pozik bildots zuriak jaioten diranean.

Etxe-inguruan oilloak ibiltzen dira aske eta neu izaten naz euren ardurea daukadana: Oilloa sasi-inguruan abeslari dabillenean, bere abia billatzera joaten naz eta sasi-arteaz pozik aurkitzen dodaz arrautzak. Iñoz abia aurkitu ez dodalako ollolokea etorten da jaten. Zelatau egiten dot abia non dagoan jakiteko eta antxe iru aste igarota txitak ateraten dauz eta oneik euren ameagaz etorten dira etxera jateko.

Etxe-inguruan oilloak arrautzak egin dagiezan abiak ipinten dira, etxe-aurrean, laba-aurrean, labagaiñean, laztategian, ormaziñetan... eta oilloak ara joan daitezan arrautza antzeko edo arrautza galduak diran abisariak ipinten dira.

Gudaldian etxetik joan garanean oilloak geugaz eroan doguz, eta asko eroan be, larogetik gora, baiña moroak arrapau dabez geienak. Iru geratu dira etxerako eta iruretatik bat laban erre da, beste bat lukiak jan dau eta irugarrena il egin da. Urte txarra, guda-urtea.

Oillo lokak zaintzeko toki berezi bat daukagu. Gaur oillo lokea ara sartzera joan naz eta oillarrak lepo-ganetik salto eta pikeka egin dau nire zurrean. Betiko zauria edo zauri-ondorena itzi dau nire zur-gaiñean.

Kortan beiak, txalak eta alboan, txarri-tokian, txarria dagoz. Nire aitak antxe egiten dauz bear-ordurik geienak: Jaten emon, azpiak atera, eznea eratsi, beiak

barrotira atera edo ura edaten eroan, eta olakoak. Guda-ostean bei barri bat erosi dau aitak, suizabeia, eta milla lauerleko ordaindu dau: Bei batzuk suizak izaten dira eta oneik lan ondo egiten dabe, urtean txal bat egin be bai baiña ez dira eznetsuak; beste batzuk olan-darrak izaten dira eta oneik lane-rako txarrak dira, buztarria gorroto dabe, baiña urtean txal bat egiten dabe eta eznea be geiago emoten dabe.

Etxean katu bi edo iru eukiten doguz, saguak eta arratoiak galtzeko. Katuak otzanak eta lagun onak izaten dira, baiña katararak okerragoak, batez be euren aurka asi ezkerro. Katar bategaz estualdi aundia izan dogu.

Aspaldiko urteetan untxiak be ba-daukaguz eta jateko gozoak dira. Oillaskoak eta untxiak iñoz saldu be egiten doguz azokara eroanda.

Etxe-inguruan txori asko ibiltzen da, batzuk kalte gitxiago egiten dabe, baiña beste batzuk txarrak dira. Mirua, esaterako. Zelako estualdiak izaten dauzan oillo lokeak txitak kentzen mirua etorten danean! Txitak sasi-artera sartzen dira amearen esana egiteko, baiña ameak miruagaz asarreta burruka-aldi aundiak izaten dauz.

Eta orrelantxe doaz egunak eta gauak gure etxean, bakean eta pozean.

MARTINTXU